

УДК 811.161.2'367

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ПРИКЛАДКА”
І “ПРИСУДОК” У ЛІНГВІСТИЧНІЙ НАУЦІ**

Ірина Рабчук

*Національний університет “Острозька академія”
National University “Ostroh Academy”
вул. Семінарська, 2, м. Острог, Рівненська обл., 35800, Україна
iryna.rabchuk@oa.edu.ua*

Рабчук І. Співвідношення понять “прикладка” і “присудок” у лінгвістичній науці

У статті здійснено огляд публікацій, у яких започатковано дослідження проблеми співвідношення понять “прикладка” і “присудок”. Установлено, що апозицію й невідокремлену прикладку не можна отождествити. Відображено сучасне розуміння прикладки як напівпредикативного члена, у якому поєднані граматики означальних та предикативних відношень із перевагою перших. Акцентовано, що субстантивні звороти не мають синтаксичних засобів вираження темпоральності й модальності, а їхня напівпредикативна означальна функція корелює з предикативною функцією за умови перетворення речення з прикладкою у складнопідрядне означальне чи два закінчені прості речення. З'ясовано, що субстантивні звороти можна трансформувати лише в підрядні означальні частини найелементарнішої форми – із присудком минулого чи теперішнього часу дійсного способу.

Ключові слова: відокремлена прикладка (субстантивний зворот), складений іменний присудок, напівпредикативність, темпоральність, модальність.

Рабчук И. Соотношение понятий “приложение” и “сказуемое” в лингвистической науке

В статье проведен обзор публикаций, в которых начато исследование проблемы соотношения понятий “приложение” и “сказуемое”. Установлено, что аппозицию и необособленное приложение нельзя отождествлять. Отражено современное понимание приложения как полупредикативного члена, в котором объединены грамматика определительных и предикативных отношений с преимуществом первых. Акцентируется, что субстантивные обороты не имеют синтаксических средств выражения темпоральности и модальности, а их полупредикативная определительная функция коррелирует с предикативной функцией при условии трансформации предложения с

приложением в сложноподчиненное с придаточным определительным или два законченных простых предложения. Выяснено, что субстантивные обороты можно трансформировать только в придаточные определительные элементарной формы – со сказуемым прошедшего или настоящего времени изъявительного наклонения.

Ключевые слова: обособленное приложение (субстантивный оборот), составное именное сказуемое, полупредикативность, темпоральность, модальность.

Rabchuk I. Correlation of concepts of “apposition” and “predicate” in linguistic science

The article deals with the analysis of scientific works, in which researchers investigate the problem of correlation between the concepts of apposition and predicate. O. Potebnia thought that the relative independence is at the heart of the concept of apposition. It is necessary to regard the relative independence as a greater predicativity of an apposition compared to a proper attribute. O. Shakhmatov defined the grammatical essence of an apposition as of a member of the sentence which occupies the intermediate position between the attribute and the compound nominal predicate. M. Hrech and F. Buslaiev defined the semantics of appositive members of a sentence which are expressed by a noun, a participle and an adverbial participle as a reduced predicativity. Most linguists traditionally asserted that the feature of some predicativity (additional shades of adverbial modifiers) is typical only of a separated apposition (B. Kulyk, O. Melnychuk, D. Ovsianko-Kulykovskiy, etc.). An apposition should not be identified with an inseparable apposition. We can not transform an apposition into an inseparable apposition. If such transformation is possible, the apposition will be different in the semantic connections with the noun it modifies.

The research reflects the modern understanding of apposition as a semi-predicative member of a sentence in which the prevailing grammar of attributive relations is combined with the one of predicative relations (I. Aribzhanova, A. Moisiienko, etc.). Semi-predicativity is a syntactic significance which partly coincides with the predicative one but does not form an independent syntactic unit. Noun phrases do not have syntactic means of expression of temporality and modality. Their tense and modality coincide with the tense and the modality of the main predicate. Only sometimes the temporal significance of a noun phrase can be emphasized lexically – by means of the words with temporal semantics.

The synthesis of the attributive and predicative features allows to transform an apposition into a compound nominal predicate. The semi-predicative attributive function of a noun phrase correlates with its predicative function in the case of transformation of the sentence with the apposition into a complex attributive sentence or two complete simple sentences. At the same time, a noun phrase can be only transformed into a subordinate attributive clause of the most elementary form, which includes a predicate in the past or present tense and the indicative mood. Subordinate clauses with future tense and subjunctive or imperative moods are not correlated with noun phrases because the latter can not express such modal-tense details.

Key words: separated apposition (noun phrase), compound nominal predicate, semi-predicativity, temporality, modality.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими завданнями. У системному багатоаспектному вивченні прикладки сучасної української літературної мови однією з важливих і водночас не розв'язаних остаточно залишається проблема її граматичного статусу. Прикладку, як особливу форму атрибутизації, вважають гібридним, дифузним логіко-семантичним явищем, яке порушує стрункність і несуперечливість лінгвістичних концепцій, проте виконує унікальну функцію інтеграції й забезпечує цілісність мовних систем і підсистем [Hogholiuk / Горголюк 2009 : 123]. Із цього погляду категорія прикладки викликає особливий інтерес. У синтаксисі простого речення її традиційно розглядають як одну з синтаксичних форм слова чи словосполучення, що поєднує ознаки субстантивних й ад'єктивних категорій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В українському мовознавстві теоретичні основи опису прикладки у формально-граматичній, семантико-синтаксичній, комунікативній, функційно-стилістичній та когнітивній парадигмах представлені працями І. Вихованця, Н. Горголюк, К. Городенської, А. Грищенка, Н. Гуйванюк, А. Загнітка, М. Кобилянської, О. Кульбабської, А. Мойсієнка, М. Плющ, І. Слинька та інших лінгвістів.

Мета й завдання дослідження. Мета пропонованого дослідження полягає в тому, щоб здійснити аналіз публікацій, у яких висвітлено проблему співвідношення понять “прикладка” і “присудок” у сучасній українській мові. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) дослідити історію лінгвістичних поглядів на граматичну природу прикладки; 2) з'ясувати особливості сучасного розуміння категорії прикладки; 3) установити, як напівпредикативна означальна функція постпозитивної відокремленої прикладки корелює з предикативною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна дефініція прикладки дає змогу розглядати її функцію як своєрідну атрибутивну. У виданні “Українська мова: Енциклопедія” натрапляємо на таке тлумачення: “Прикладка, апозиція – різновид означення, виражений іменником і

узгоджений з опорним словом у формі відмінка” [Vykhovanets / Вихованець 2004 : 524]. Водночас в енциклопедичній статті зазначено, що виражені прикладкою атрибутивні відношення споріднені з предикативними. Це зумовлено тим, що означення-прикладка походить від іменника – частини складеного іменного присудка [Vykhovanets / Вихованець 2004 : 525].

Аналізуючи лінгвістичні погляди на граматичну природу прикладки, варто зазначити, що ще О. Потебня розглядав означення у “вузькому” й “широкому смислі”, поділяючи останнє на власне означення (*attributum*) і прикладку (*appositio*). На думку вченого, загальна традиція відокремлювати на письмі прикладку від означуваного слова комами змушує вважати загальноновизнаним, що прикладка більш самостійна щодо означуваного слова, ніж власне означення. О. Потебня вказував також на те, що між невідокремленою (*царь Петр, живописец Рафаэль*) і відокремленою прикладкою (*Петр, царь-преобразователь; Рафаэль, живописец гениальный*) наявна певна відмінність, яка полягає в тому, що зі зворотів першого різиду може виникнути складне слово (*князь-Петра, князь-Петру*), а зі зворотів другого, у зв’язку з більшою особливістю прикладки, нічого подібного не виходить. В основі поняття “апозиція”, за О. Потебнею, лежить не відносна тотожність основного слова і прикладки, а відносна самостійність, під якою варто розуміти її більшу предикативність порівняно з власне означенням [Potebnya / Потебня 1958 : 109–110]. Водночас дослідник зазначав, що апозиція більшою мірою тяжіє до свого означуваного, аніж до присудка.

О. Шахматов визначив граматичну природу прикладки як “члена речення, що посідає проміжне місце між атрибутом та складеним іменним присудком і відрізняється від означення тим, що виражає якість-властивість субстанції через зіставлення її з іншою субстанцією, виразником, носієм цієї якості-властивості, тим часом як означення є назвою якості-властивості, застосованої до субстанції” [Shahmatov / Шахматов 2001 : 280]. Учений зауважив, що апозитивні семантико-синтаксичні відношення перебувають у тісному зв’язку з предикативними й можуть впливати на них [Shahmatov /

Шахматов 2001 : 280]. Наприклад, речення *Андрій – хірург* містить твердження про те, що *Андрій* за професією *хірург*; звідси виникає можливість апозитивного зв'язку між обома словами: *В очікуванні початку роботи Андрій-хірург присів біля вікна*. Отже, на думку О. Шахматова, прикладка, зокрема й невідокремлена, уможливує використання іменників-назв субстанцій чи явищ у функції присудків.

Водночас серед другорядних членів речення О. Шахматов виокремлює предикативне означення й предикативну прикладку. Останню під час аналізу дослідник ілюструє такими прикладами: *Петр, вечный работник на троне, проявил себя и в этом деле. Мы проехали Курсанов, важнейший пункт ссыпки хлеба. Это напомнило Париж, бесспорно столицу Европы* [Shahmatov / Шахматов 2001 : 39–40]. Усі вищезазначені приклади засвідчують, що О. Шахматов наділяв відтінком предикативності як невідокремлені, так і відокремлені прикладки.

У своїх працях М. Греч [Grech / Греч 1827 : 374–381] і Ф. Буслаєв [Buslaev / Буслаєв 1881 : 318–322, 342–345] розглядали семантику апозитивних членів речення, виражених іменником, дієприкметником та дієприслівником, як результат скорочення підрядної означальної частини складного речення, тобто як редуковану предикативність. Натомість О. Потебня не погоджувався з таким трактуванням апозитивних іменних членів, дієприкметникових і дієприслівникових зворотів. Він зазначав, що прикладка не виникла з підрядної означальної частини складного речення, яка починається відносним займенником. Підрядна частина з *який* та ін. розвиненіша, розчленованіша й виразніша, ніж прикладка. Тому прикладка не є підрядною означальною частиною складного речення, а виконує функцію, середню між власне означенням й підрядною означальною частиною з дієслівним присудком [Potebnya / Потебня 1958 : 110].

Ознаку деякої предикативності (додаткових обставинних відтінків) більшість мовознавців традиційно приписувала тільки відокремленій прикладці (Б. Кулик [Kulyk / Кулик 1961 : 154], О. Мельничук [Kurs / Курс 1951 : 493], Д. Овсянико-

Куликовський [Ovsyaniko-Kulikovskij / Овсянико-Куликовский 1912 : 229] та ін.). Звичним у наш час стало розуміння прикладки як напівпредикативного члена, у якому поєднані граматика означальних та предикативних відношень із перевагою перших [Arizbhanova / Арібжанова 2011 : 48; Suchasna / Сучасна 2013 : 98]. Також доведено, що поняття “апозиція” й “невідокремлена прикладка” нетотожні, адже не будь-яку апозицію можна трансформувати в невідокремлену прикладку. А якщо таке перетворення й можливе, то апозиція буде відрізнятися смисловими зв'язками з пояснюваним іменником [Slynko, Huivaniuk, Kobyljanska / Слинко, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 358–359]. Тому деякі науковці уникають терміна “відокремлена прикладка”, послуговуючись натомість назвами “другорядний присудок” (Є. Галкіна-Федорук, К. Горшкова, М. Шанський) “напівпредикативний субстантивний зворот” (В. Іцкович), “другорядний субстантивний присудок” (І. Слинко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська), “уточнювальний субстантивний компонент” (А. Загнітко), “субстантивний відокремлений компонент” (О. Яцук) тощо.

О. Кульбабська зазначає, що проблему напівпредикативності в синтаксичній теорії розв'язують із різних позицій: 1) у контексті вчення про відокремлені другорядні члени речення (О. Потебня, О. Пешковський, І. Вихованець, Л. Кадомцева та ін.); 2) у зв'язку з аналізом формально-синтаксичних ознак напівпредикативних конструкцій та з'ясуванням синтаксичної природи напівпредикативного зв'язку (М. Плющ, І. Слинко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська, А. Загнітко, А. Мойсієнко та ін.) [Kulbabska / Кульбабська 2011 : 191]. Однак сьогодні для більшості граматистів, незалежно від того, яку лінгвістичну концепцію вони визнають, спільною є думка про те, що напівпредикативність – це синтаксичне значення, що частково збігається з предикативним, але не утворює самостійної синтаксичної одиниці. Напівпредикативність, за О. Кульбабською, – це “синтаксична категорія простого ускладненого речення, що набула формальних ознак, зокрема:

оформлення за певною граматичною схемою, центральну позицію в якій посідають або дієприслівник, або дієприкметник, або прикметник, або іменник; наявність інтонації відокремлення; синтаксична автономність і розчленованість” [Kulbabska / Кульбабська 2011 : 192].

Оскільки субстантивні звороти часто синтагматично й інтонаційно відчленовані від пояснюваного іменника чи займенника й потенційно можуть стати складеними іменними присудками, то вони мають напівпредикативний характер [Slyno, Huivaniuk, Kobylanska / Слинко, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 359]. Субстантивні звороти виражають персональність, дублюючи як називний, так і непрямий відмінок пояснюваного іменника чи займенника. Наприклад: *І земля – наречена в молочнім цвіту / Яблуново-рожевих садів – / Мліє солодко в сонячно-яснім меду, / В першій росній красі пелюстків* (Є. Маланюк); *Один із тих хлопців <...> лишив після себе великий рід, другий, Ян, мав сина Франца – мого рідного батька – і дівчинку* (В. Шевчук); *У волоссі – у сірому клоччі – / Причайлися дикі вітри* (В. Симоненко); *Пригадую, як ми, діти, зламували на Івана Купала гильце, прикрашали його стрічками, стружками, паперовими квітами, як ходили з тим гильцем по вулиці...* (Є. Гуцало).

Субстантивний зворот, стосуючись до підмета, потенційно пов’язаний із присудком, адже після трансформації він може виконувати роль підмета й тоді з ним буде координуватися присудок, наприклад: *І йшла вона врочиста і проста, його старенька вісімдесятирічна мати* (І. Цюпа). – *І йшла врочиста і проста його старенька вісімдесятирічна мати; Розі, Маркова дружина, сьомий рік поспіль вчащає до психоаналітика* (О. Забужко). – *Маркова дружина сьомий рік поспіль вчащає до психоаналітика*. Однак такий зв’язок субстантивної групи з присудком не формальний, а семантичний. Присудок не бере участі у формуванні апозиції так само, як не бере участі у формуванні інших видів відокремленого означення в межах субстантивної групи, хоч у відокремленій прикладки може бути смисловий зв’язок із присудком речення, і здебільшого він виникає, коли

субстантивна група займає позицію підмета [Slynko, Huivaniuk, Kobyljanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 359].

І. Слинько, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська [Slynko, Huivaniuk, Kobyljanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 359–360], М. Плющ [Pliushch / Плющ 2011 : 188–189] й О. Кульбабська [Kulbabska / Кульбабська 2011 : 192] зазначають, що субстантивні звороти не мають синтаксичних засобів вираження темпоральності й модальності. Їхні час і модальність, як правило, збігаються з часом і модальністю головного присудка. У цьому контексті І. Слинько, Н. Гуйванюк і М. Кобилянська наголошують: “Хоча ознака, виражена апозицією, орієнтується на момент висловлювання, модально-часовий план напівпредикативної конструкції, що має апозицію, не залежить від модально-часового плану присудка, він може тільки збігатися з останнім” [Slynko, Huivaniuk, Kobyljanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 359–360]. Наприклад: *І солов'ї, пташині менестрелі, / всю ніч доводять яблуні до сліз* (Л. Костенко); *...І вітер під вікном – жєбрак-скрипаль* (Д. Павличко); *Коли з пошти виходив наш поштар дядько Левко – височенний, худючий, як сама худорба, чоловік з брезентовою поштарською сумкою через гостро підняте вгору плече, Марфа підхоплювалася...* (Г. Тютюнник); *Осіннє сонце, яблуко-недоквас, / стояло в голих кленах у вікні* (Л. Костенко).

Лише іноді темпоральне значення субстантивного звороту може бути підкреслене лексично – за допомогою слів із часовою семантикою [Pliushch / Плющ 2011 : 188–189; Slynko, Huivaniuk, Kobyljanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 360]. Наприклад: *У минулому шахтар, він був дужий, кремезний* (О. Бойченко); *Тєслєнко – сьогоднішній черговий член комітету, сидів у кутку за столом, читав книжку* (А. Головка).

Синтез у прикладці атрибутивної та предикативної ознак дозволяє перетворювати її на складений іменний присудок. Так, напівпредикативна означальна функція постпозитивної відокремленої прикладки (у працях із семантичного синтаксису – напівпредикативного субстантивного звороту) корелює з предикативною функцією за умови перетворення речення з прикладкою у складнопідрядне означальне чи два

закінчені прості речення [Aribzhanova / Арібжанова 2011 : 50; Kulbabska / Кульбабська 2011 : 357, 360; Suchasna / Сучасна 2013 : 114]. Наприклад: *Летять по полю білі коні – / Вітрів січневих табуни* (Д. Павличко). – *Летять по полю білі коні, які є табунами січневих вітрів.* – *Летять по полю білі коні. Білі коні – вітрів січневих табуни; ...Тарасові провісні птиці – / слова шугають над Дніпром* (В. Стус). – *Слова, які є Тарасовими провісними птицями, шугають над Дніпром. – Слова шугають над Дніпром. Слова – Тарасові провісні птиці.*

На думку І. Слинька, Н. Гуйванюк, М. Кобилянської [Slynko, Huivaniuk, Kobylanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 360–361] й О. Кульбабської [Kulbabska / Кульбабська 2011 : 359], субстантивні звороти можна трансформувати в підрядні означальні частини з присудком минулого часу дійсного способу (*А дві донечки – вмиті суніці – / Повнощoko крізь шибу цвіли!* (І. Драч). – *А дві донечки, які були вмитими суніцями, повнощoko крізь шибу цвіли; ...старий фотограф, містечковий Фауст, / хвилини діловито зупиняв* (Л. Костенко). – *Старий фотограф, який був містечковим Фаустом, хвилини діловито зупиняв*) чи теперішнього часу дійсного способу – із наявним дієсловом-зв'язкою *є* чи без нього (*Вже сни, мої заблукані телята, / не знають за собою чабана...* (В. Стус). – *Вже сни, що є моїми заблуканими телятами, / не знають за собою чабана; Сусідка моя – чарівниця – годувала надвечір родзинками у клітці золоту Жар-птицю з очима-намистинками* (І. Жиленко). – *Сусідка моя, яка є чарівницею, годувала надвечір родзинками у клітці золоту Жар-птицю з очима-намистинками; Мати її, родом туркменка, зовсім не була схожа на казашок Приуралля...* (З. Тулуб). – *Мати її, яка родом туркменка, зовсім не була схожа на казашок Приуралля.*)

Не співвідносні з субстантивними зворотами підрядні частини з майбутнім часом, умовним і наказовим способами, адже субстантивні звороти не можуть виражати такі модально-часові тонкощі. Тому вони закономірно трансформуються в підрядні означальні частини тільки найелементарнішої форми – минулого чи теперішнього часу дійсного способу [Slynko,

Huivaniuk, Kobylanska / Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994 : 361].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отож, дослідження історії лінгвістичних поглядів на граматичну природу прикладки показало, що проблема співвідношення понять “прикладка” і “присудок” у сучасній українській мові має давню історію. На сучасному етапі відокремлену прикладку (субстантивний зворот) вважають напівпредикативним утворенням, у якому поєднані ознаки субстантивних й ад’єктивних категорій. Саме синкретизм атрибутивної й предикативної ознак дозволяє трансформувати речення з субстантивним зворотом у складнопідрядне означальне чи два закінчені прості речення. Тобто кожна відокремлена прикладка потенційно може стати складним іменним присудком. Подальші наукові розвідки передбачають ґрунтовне вивчення співвідношення понять “прикладкова конструкція” та “юкстапозит”, “прикладкова конструкція” і “словосполучення”, що дасть змогу сформувати вичерпне уявлення про прикладку як багатоаспектну категорію.

Література

1. Арібжанова І. М. Уточнення і прикладка в сучасній українській мові. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2011. Вип. 36. С. 46–52. URL : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_36/046_052.pdf (дата звернення: 12.01.2018).
2. Буслаев Ф. И. Историческая грамматика русского языка. Москва, 1881. Ч. 2 : Синтаксис. 394 с. URL : <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/35996-ch-2-sintaksis-1881#page/1/mode/grid/zoom/1> (дата обращения: 03.02.2018).
3. Вихованець І. Р. Прикладка. *Українська мова* : Енциклопедія. Київ : Вид-во “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 2004. С. 524–525.
4. Горголюк Н. Г. Особливості функціонування категорії прикладки в логіко-семантичному аспекті. *Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка. Філологічні науки*. Кам’янець-Подільський, 2009. Вип. 20. С. 123–126. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrkrnc_fil_2009_20_36 (дата звернення: 15.02.2018).
5. Греч Н. И. Практическая русская грамматика. Санктпетербургъ, 1827. 578 с. URL : http://imwerden.de/pdf/grech_prakticheskaya_russkaya_grammatika_1827.pdf (дата обращения: 04.01.2018).
6. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис. Київ : Радянська школа, 1961. 286 с.
7. Кульбаська О. В. Вторинна предикація у простому реченні :

монографія. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. 672 с.

8. Кульбаська О. В. Напівпредикативні конструкції як засіб компресії (“згущення думки”). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови.* 2011. Вип. 7. С. 191–195. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2011_7_44 (дата звернення: 05.02.2018).

9. Курс сучасної української літературної мови : Синтаксис / за ред. Л. А. Булаховського. Київ, 1951. Т. 2. 407 с.

10. Овсянко-Куликовський Д. Н. Синтаксис русского языка. Санкт-Петербург, 1912. XXXV. 322 с. URL : <http://e-heritage.ru/ras/view/publication/general.html?Id=48367378> (дата обращения: 26.12.2017).

11. Плющ М. Я. Словоформа в семантично елементарному та ускладненому реченні : вибрані праці. Київ : Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2011. 362 с.

12. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. Москва, 1958. Т. 1–2. 354 с. URL : http://elib.gnpbu.ru/text/potebnya_iz-zapiskov-po-russkoj-grammatike_t1-2_1958/go,536;fs,1/ (дата обращения: 17.12.2017).

13. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови : проблемні питання : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1994. 670 с.

14. Сучасна українська мова : Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. ; за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 238 с.

15. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка. Москва : Эдиториал УРСС, 2001. 624 с. URL : <https://www.twirpx.com/file/761436/> (дата обращения: 21.12.2017).

References

1. Aribzhanova I. M. Utochnennia i prykladka v suchasni ukrainii movi [The clarification and the apposition in the modern Ukrainian language]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu.* 2011. Vyp. 36. S. 46–52. URL : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_kontseptualni_2011_36/046_052.pdf (data zvernennia: 12.01.2018).

2. Buslaev F. I. Istoricheskaya grammatika russkogo yazyka [The historical grammar of the Russian language]. Moskva, 1881. Ch. 2 : Sintaksis. 394 s. URL : <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/35996-ch-2-sintaksis-1881#page/1/mode/grid/zoom/1> (data obrashcheniya: 03.02.2018).

3. Vykhovanets I. R. Prykladka [The apposition]. *Ukrainska mova : Entsyklopediia.* Kyiv : Vyd-vo “Ukrainska entsyklopediia” imeni M. P. Bazhana, 2004. S. 524–525.

4. Horholiuk N. H. Osoblyvosti funktsionuvannia katehorii prykladky v lohiko-semantychnomu aspekti [Peculiarities of the apposition’s functioning in the logic-semantical aspect]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni I. Ohienka. Filolohichni nauky.* Kamianets-Podilskiy, 2009. Vyp. 20. S. 123–126. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2009_20_36 (data zvernennia: 15.02.2018).

5. Grech N. I. *Prakticheskaya russkaya grammatika* [The practical Russian grammar]. Sanktpeterburg, 1827. 578 s. URL : http://imwerden.de/pdf/grech_prakticheskaya_russkaya_grammatika_1827.pdf (data obrashcheniya: 04.01.2018).

6. Kulyk B. M. *Kurs suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy. Syntaksys* [The course of the modern Ukrainian literary language. Syntax]. Kyiv : Radianska shkola, 1961. 286 s.

7. Kulbabska O. V. *Vtorynna predykatsiia u prostomu rechenni : monohrafiia* [The secondary predication in the simple sentence]. Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 2011. 672 s.

8. Kulbabska O. V. *Napivpredykatyvni konstruktsii yak zasib kompresii ("zghushchennia dumky")* [Semi-predicative constructions as a means of compression ("compression of the thought")]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 10 : Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy*. 2011. Vyp. 7. S. 191–195. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2011_7_44 (data zvernennia: 05.02.2018).

9. *Kurs suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy : Syntaksys* [The course of the modern Ukrainian literary language : Syntax] / za red. L. A. Bulakhovskoho. Kyiv, 1951. T. 2. 407 s.

10. Ovsyaniko-Kulikovskij D. N. *Sintaksis russkogo yazyka* [The syntax of the Russian language]. Sankt-Peterburg, 1912. XXXV. 322 s. URL : <http://e-heritage.ru/ras/view/publication/general.html?id=48367378> (data obrashcheniya: 26.12.2017).

11. Pliushch M. Ya. *Slovoforma v semantychno elementarnomu ta uskladnenomu rechenni : vybrani pratsi* [The form of the word in the semantically elementary sentence and in the complicated sentence]. Kyiv : Vydavnytstvo Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, 2011. 362 s.

12. Potebnya A. A. *Iz zapisok po russkoj grammatike* [From notes on the Rus's grammar]. Moskva, 1958. T. 1–2. 354 s. URL : http://elib.gnpbu.ru/text/potebnya_iz-zapisok-po-russkoj-grammatike_t1-2_1958/go,536;fs,1/ (data obrashcheniya: 17.12.2017).

13. Slynko I. I., Huivaniuk N. V., Kobylanska M. F. *Syntaksys suchasnoi ukrainskoi movy : problemni pytannia : navch. posib.* [The syntax of the modern Ukrainian language]. Kyiv : Vyshcha shkola, 1994. 670 s.

14. *Suchasna ukrainska mova : Syntaksys : pidruchnyk* [The modern Ukrainian language : Syntax] / A. K. Moisiienko, I. M. Aribzhanova, V. V. Kolomyitseva ta in. ; za red. A. K. Moisiienka. Kyiv : Znannia, 2013. 238 s.

15. *Shahmatov A. A. Sintaksis russkogo yazyka* [The syntax of the Russian language]. Moskva : Ehditorial URSS, 2001. 624 s. URL : <https://www.twirpx.com/file/761436/> (data obrashcheniya: 21.12.2017).

*Стаття надійшла до редакції 04.09.2018 р.
Прийнята до друку 15.11. 2018 р.*